

Sygn. akt I KK 30/19

POSTANOWIENIE

Dnia 22 stycznia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący)

SSN Krzysztof Cesarz

SSN Małgorzata Gierszon

SSN Dariusz Kala

SSN Przemysław Kalinowski

SSN Andrzej Stępka

SSN Paweł Wiliński (sprawozdawca)

Protokolant Edyta Demiańczuk - Komoń

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Departamentu do Spraw
Wojskowych Jacka Kryszczuka,

w sprawie P. R.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 22 stycznia 2020 r.,

kasacji, wniesionej przez Zastępcę Prokuratora Generalnego do Spraw
Wojskowych - na korzyść

od postanowienia Sądu Najwyższego - Izby Wojskowej

z dnia 28 maja 2015 r., sygn. akt WZ 5/15

utrzymującego w mocy postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w P.

z dnia 10 marca 2015 r., sygn. akt Ko. (...),

**oddala kasację jako oczywiście bezzasadną, a kosztami
postępowania kasacyjnego obciąża Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 10 marca 2015 r. Wojskowy Sąd Okręgowy w P.,
sygn. akt Ko (...), nie uwzględnił wniosku P. R. o uznanie skazującego go wyroku

Sądu (...) Okręgu Wojskowego w B. z dnia 23 lipca 1987 r., sygn. akt: So (...), za nieważny w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. 1991 r., Nr 34, poz. 149 ze zm.).

Po rozpoznaniu zażalenia pełnomocnika wnioskodawcy Sąd Najwyższy Izba Wojskowa postanowieniem z dnia 28 maja 2015 r., sygn. akt WZ 5/15, utrzymał w mocy postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w P.

Od powyższego prawomocnego orzeczenia kasację w dniu 5 sierpnia 2019 r. wniósł Zastępca Prokuratora Generalnego do Spraw Wojskowych, zarzucając mu „rażące naruszenie przepisów prawa procesowego, mające istotny wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie: art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. i art. 5 § 2 k.p.k. polegające na tym, że sąd, utrzymując w mocy zaskarżone postanowienie, nie podał przekonywujących przesłanek orzeczenia, bowiem nie odniósł się do wszystkich istotnych faktów i dowodów zgromadzonych w sprawie, a mających znaczenie dla rozstrzygnięcia; skoncentrował się natomiast wyłącznie na wskazaniu okoliczności mogących świadczyć o tym, że P. R. nie działał na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, co w konsekwencji doprowadziło do oceny materiału dowodowego z naruszeniem zasady swobodnej oceny dowodów określonej w art. 7 k.p.k., a także w ślad za Sądem I Instancji, pomimo dokonania wszechstronnych ustaleń faktycznych - niedające się usunąć wątpliwości, co do motywów odmowy służby wojskowej oraz zastępczej służby wojskowej przez P. R. rozstrzygnął na niekorzyść wnioskodawcy, co doprowadziło do obrazu prawa materialnego, a mianowicie art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, w której wnioskodawca wprost deklarował, iż odmowa pełnienia zastępczej służby wojskowej była elementem działalności na rzecz wolności i niepodległości Polski, a przesłuchani w sprawie świadkowie to potwierdzili, zaś

dołączone do akt historycznych materiały prasowe, druki ulotne i inne materiały jednoznacznie wskazywały, iż odmowa pełnienia przez wnioskodawcę zastępczej służby wojskowej była działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.”

Podnosząc ten zarzut, skarżący wniósł o uchylenie postanowienia Izby Wojskowej Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 2015 r. oraz utrzymanego nim w mocy postanowienia Wojskowego Sądu Okręgowego w P. i przekazanie sprawy do Wojskowego Sądu Okręgowego w P. celem ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście bezzasadna. Jednocześnie jednak, pomimo treści art. 535 § 3 k.p.k., zgodnie z którym oddalenie kasacji oczywiście bezzasadnej nie wymaga pisemnego uzasadnienia, Sąd Najwyższy uznał za zasadne przedstawienie pisemnych motywów rozstrzygnięcia ze względu na istotny walor społeczny sprawy.

W przypadku niniejszej kasacji wystąpiły dwa samoistne powody uznania jej za oczywiście bezzasadną. Pierwszy wynika z błędnego wskazania przez skarżącego wzorców kontroli kasacyjnej, drugi zaś związany jest z istotą postawionych zarzutów.

Samoistną podstawą uznania kasacji za oczywiście bezzasadną jest stwierdzenie, że żaden ze wskazanych w kasacji Zastępcy Prokuratora Generalnego do Spraw Wojskowych przepisów nie mógł zostać naruszony przez Sąd odwoławczy. Nie może być zatem skutecznym wzorcem kontroli w trybie kasacji. Okoliczność ta, wobec braku wystąpienia w sprawie bezwzględnych przesłanek odwoławczych z art. 439 § 1 k.p.k., przesądza o braku podstaw do uwzględnienia kasacji.

Zdaniem skarżącego, doszło w niniejszej sprawie do naruszenia przez Sąd Najwyższy Izbę Wojskową przepisów art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. i art. 5 § 2 k.p.k. Tymczasem nie budzi wątpliwości, że art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k., wyznaczający wymogi uzasadnienia wyroku jest przepisem skierowanym do sądu I instancji, a nie bezpośrednio do sądu odwoławczego, do którego w zakresie wymogów uzasadnienia zastosowanie ma przede wszystkim art. 457 § 3 k.p.k.

Granice obowiązków spoczywających na sądzie odwoławczym określa w szczególności art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 433 § 2 k.p.k. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 27 sierpnia 2008 r., sygn. akt IV KK 64/08). Uzasadnienie wyroku sądu odwoławczego powinno zawierać elementy uzasadnienia wyroku sądu I instancji określone w art. 424 k.p.k. jedynie w przypadku wyroku zmieniającego orzeczenie sądu I instancji przez orzeczenie odmiennie co do istoty (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 26 marca 2008 r., sygn. akt V KK 376/07), który jednak w niniejszej sytuacji nie wystąpił. Nie sposób zatem przyjąć, by Sąd Odwoławczy mógł, choćby hipotetycznie, dopuścić się naruszenia wskazanego przepisu art. 424 § 2 pkt 1 k.p.k.

W układzie procesowym sprawy, w którym Sąd Odwoławczy utrzymał w mocy postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w P., a nadto nie przeprowadzał samodzielnie postępowania dowodowego, nie sposób uznać, by stosował również pozostałe wskazane w kasacji przepisy, tj. art. 5 § 2 k.p.k. i art. 7 k.p.k. Zatem ani pierwszy z nich, określający regułę *in dubio pro reo*, ani drugi, wyrażający zasadę swobodnej oceny dowodów, nie mogły być podstawą wydania zaskarżonego kasacją orzeczenia Sądu odwoławczego. Przypomnieć należy, że kasacja jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia od wyroku sądu odwoławczego, a zatem niedopuszczalne jest podnoszenie w niej zarzutu naruszenia przepisu, który nie był podstawą wydania kwestionowanego prawomocnego orzeczenia. Okoliczność ta powinna być znana wnoszącemu kasację podmiotowi profesjonalnemu.

Brak wskazania zarzutu naruszenia choćby jednego przepisu, który stosowany był przez Sąd wydający skarżone prawomocne orzeczenie, przesądza o tym, że niezależnie od uzasadnienia zarzutu i przy braku wad, o których mowa w art. 439 § 1 k.p.k., kasacja uwzględniona być nie może.

Niezależnie od powyższego, wskazać trzeba, że istotą rozstrzygnięcia kwestionowanego w kasacji była ocena, czy w świetle akt sprawy postępowania karnego prowadzonego przeciwko P. R. w 1987 r., skazanemu, wobec uchylania się od służby wojskowej w Obronie Cywilnej, za przestępstwo z art. 231 ust. 3 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony PRL, na karę

2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności, istniały podstawy do uznania, że do tego skazania doszło z powodu działalności opozycyjnej P. R.

W złożonym w 2015 r. wniosku P. R. wskazał, że w jego ocenie przyczyną skazania była działalność opozycyjna. Fakt tej działalności nie budził w toku postępowania żadnych wątpliwości, potwierdzili go świadkowie przesłuchani w sprawie w 2015 r. oraz wskazują na to inne zgromadzone dowody. Jednocześnie jednak, wbrew stanowisku zajętemu w kasacji, stanowiącemu w istocie powtórzenie poglądu wyrażonego w zażaleniu, a wcześniej w samym wniosku P. R., Sądy obu instancji orzekające w sprawie wniosku o unieważnienie trafnie wskazały, że o ile nie ma podstaw ani powodów negowania działalności opozycyjnej wnioskodawcy, o tyle akta sprawy karnej So (...) z 1987 r. przekonują jednoznacznie, że działalność ta nie miała wpływu na wydany w tym konkretnym postępowaniu wyrok.

Przypomnieć należy zatem, co ma odzwierciedlenie w aktach sprawy So (...), że z uchylaniem się P. R. od służby wojskowej w Obronie Cywilnej związane były jego jednoznaczne oświadczenia i wyjaśnienia, iż powodem tej odmowy była chęć postępowania w zgodzie z własnym sumieniem („postępuję zgodnie z własnym sumieniem, żaden inny powód nie przychodzi mi do głowy”, tak protokół rozprawy w dniu 23 lipca 1987 r.), kroczenia drogą miłości, tym, że wnioskodawca nie mógł popierać wojska, czołgów ani zabijania. Ponadto oświadczenia i wnioski P. R. o zgodę na odpracowanie służby wojskowej w szpitalu uzasadniane były złym stanem zdrowia.

Na względy polityczne, które nie pozwalają na odbycie zasadniczej służby wojskowej powoływał się P. R. jedynie uprzednio, wnioskując o zmianę karty powołania („podanie motywuję poglądami politycznymi, które nie pozwalają mi na odbycie zasadniczej służby wojskowej”) oraz uznając LWP za „ostoję totalitaryzmu w państwie Polskim i na świecie”. Rzecz jednak w tym, że jak jednoznacznie wynika z akt sprawy karnej So (...), późniejsza odmowa pełnienia służby wojskowej i to w formacji Obrony Cywilnej, w której przecież nie prowadzono wyszkolenia wojskowego i nie była składana przysięga wojskowa, uzasadniana była przez P. R. wielokrotnie i za każdym razem kwestiami sumienia, światopoglądu, niechęcią do wojska. W tych okolicznościach trafnie uznały Sądy rozpoznające wniosek P. R., że

brak jest jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, by orzekający w jego sprawie Sąd skazał go za działalność opozycyjną.

Nie może także budzić wątpliwości prawdziwość oświadczenia wnioskodawcy, że nie ujawniał pobudek patriotycznych w toku postępowania w 1987 r. ponieważ przyjął wówczas taką linię obrony. Powyższe potwierdzają jednoznacznie ustalenia Wojskowego Sądu Okręgowego w P. i Sądu odwoławczego, dokonane na podstawie akt sprawy zakończonej wyrokiem Sądu (...) Okręgu Wojskowego w B. z dnia 23 lipca 1987 r., sygn. akt So (...), z których wynika, że intencje patriotyczne i pobudki niepodległościowe P. R. nie zostały w toku tego postępowania ujawnione, zaś zgodnie z przyjętą linią obrony wnioskodawcy powodami odmowy służby w Obronie Cywilnej były powody zdrowotne oraz sumienie i niechęć do wojska i munduru. Jest to w pełni zgodne z oświadczeniami i wyjaśnieniami wnioskodawcy składanymi w toku postępowania w 1987 r. oraz z innymi ustaleniami organu orzekającego w tym postępowaniu. Ustalenia poczynione przez Sąd (...) Okręgu Wojskowego w B. w sprawie P. R. oraz motywy wydanego wówczas wyroku także nie wskazują, aby na treść tego rozstrzygnięcia mogły mieć wpływ inne okoliczności, w tym te obecnie wyjawione przez wnioskodawcę.

W konsekwencji powyższego nie sposób przyjąć, że wskazane w 2015 r. rzeczywiste powody i intencje działania wnioskodawcy, nieujawnione jednak w toku postępowania toczącego się w 1987 r., niemające zatem żadnego odzwierciedlenia ani w ówczesnych oświadczeniach i wyjaśnieniach wnioskodawcy, ani w pozostałej części materiału dowodowego, w ustaleniach orzekającego ówczesnie sądu ani w jego rozstrzygnięciu, mogą stanowić podstawę uznania, iż skazanie wnioskodawcy nastąpiło w sprawie za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, czy też z powodu takiej działalności. W tym zakresie zatem ustalenia dokonane przez Sąd I instancji oraz poddane kontroli przez Sąd Odwoławczy uznać należy za prawidłowe, a zarzuty z nimi związane za oczywiście bezzasadne.

Mając na uwadze powyższe, należało orzec jak w sentencji.